

ҚАРАҚАЛПАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ НЫЗАМЫ

14.12.1992-ж. № 251/XII

ҚАРАҚАЛПАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА МӘМЛЕКЕТЛИК ЖАСЛАР СИЯСАТЫНЫҢ ТИЙКАРЛАРЫ ҰАҚҚЫНДА

Усы Нызамға төмендегилерге муўапық өзгерислер киргизилген
22.05.2010-ж. 31/II-санлы ҚР Нызамы

Бул Нызам Қарақалпақстан Республикасында Жаслардың социаллық хәм руўхый раўажланыўы ушын жағдайлар дүзип бериўге бағдарланған мәмлекетлик жаслар сиясатының тийкарғы басламаларын, мақсетлерин хәм мәселелерин белгилейди хәм оны әмелге асырыўдың тийкарғы ҳуқықый механизми болып табылады.

I-БАП УЛЫЎМА РЕЖЕЛЕР

1-статья. Мәмлекетлик жаслар сиясаты хәм оның тийкарғы принципери.

1. Мәмлекетлик жаслар сиясаты Қарақалпақстан Республикасының улыўма мәмлекетлик социаллық сиясатының ажыралмас хәм биринши дәрежели бөлеги болып табылады және жаслардың социаллық жақтан аяққа турыўына хәм раўажланыўына Қарақалпақстан Республикасы халқының мәплеринде оның дөретиўшилик потенциалын ашыўға бағдарланған социаллық-экономикалық сиясий ҳуқық хәм шөлкемлестириўшилик илажлар системасынан ибарат.

Мәмлекетлик жаслар сиясатының тийкарғы принципери төмендегилерден ибарат:

- пүткил жәмийетке, әсиресе жасларға тийисли мәмлекетлик сиясатты хәм программаларды дүзиўге хәм әмелге асырыўға жасларды тиккелей қатнастырыў;
- жасларды ҳуқықый хәм социаллық қорғаўды тәмийинлеў;
- миллетине, расасына, тилине, финанс, социаллық хәм мүлик жағдайына, исенимине қарамастан барлық жаслар ҳаққында ғамхорлық етиў;
- жасларды қоллап қуўатлаўға бағдарланған жәмийетлик жумысқа жәрдемлесиў;
- жаслардың жәмийетлик пайдалы басламасын қоллап-қуўатлаў;
- миллий, мәдений дәстүрлердин мийраслығы, әўладлардың руўхый байланысы;
- ҳуқықлардың хәм миннетлердин еркинликлердин хәм пухаралық жуўапкершиликтиң бирлиги.

2-статья. Мәмлекетлик жаслар сиясаты тараўында Қарақалпақстан Республикасының ўәкилликлери

Қарақалпақстан Республикасының бийлигине төмендеги мәселелер тийисли:

- Қарақалпақстан Республикасының аймағында мәмлекетлик жаслар сиясатыеың улыўма социаллық-экономикалық, шөлкемлестириўшилиқ хуқықый басламалары менен бағдарларын белгилеў;
- жасларды социаллық қорғаў илажларын ислеп шығыў ҳәм тәмийинлеў;
- мәмлекетлик жаслар сиясатын басқарыў уйымларын дүзиў;
- мәмлекетлик жаслар сиясаты тараўында республикалықкомплекси ҳәм арнаўлы программаларды ислеп шығыў ҳәм әмелге асырыў;
- мәмлекетлик жаслар сиясатын әмелге асырыўға арналған финанслық бийлик етиў;
- республиканың аймағында жаслардың ҳәм олардың бирлеспелериниң жәмийетлик қатнасықларын хуқықый жақтан бир жөнқиллестириў;
- Қарақалпақстан Республикасының республика аралық ҳәм халық аралық миннетлемелери шегинде республика жасларының мәплерин гөзлеў;
- республика жасларының ҳәм жәмийетлик бирлеспелердиң инициативаларын экономикалық хуқықый ҳәм шөлкемлестириўшилиқ жақтан қоллап-қуўатлаў;
- жаслар жөнинде Қарақалпақстан Республикасының нызамлары менен белгиленген миннетлерди барлық хуқық субъектлериниң сақлаўын қадағалаў, сондай-ақ Қарақалпақстан Республикасында жаслар сиясатын ислеп шығыў ҳәм жүргизиў бойынша басқа да мәселелер.

3-статья. Қарақалпақстан Республикасында мәмлекетлик жаслар сиясаты ҳаққында нызамлар

Мәмлекетлик жаслар сиясаты Қарақалпақстан Республикасының Конституциясына, усы Нызамына ҳәм социаллық, экономикалық ҳәм басқа да қатнасықларды тәртиплестиретуғын, жаслардың мәплерине байланыслы басқа да актлерине тийкарланады.

Бул нызамның күши әң жастан 30 жасқа шекемги пухараларға жүреди.

Егер Қарақалпақстан Республикасының халық аралық шәртнамасында усы Нызамдағы ҳәм Қарақалпақстан Республикасының басқа да нызам актлериндеги басқа режелер белгиленсе онда халық аралық шәртнаманың режелери қолланылады.

4-статья. Мәмлекетлик жаслар сиясатының субъектлери

Қарақалпақстан Республикасында мәмлекетлик жаслар сиясатының субъектлери төмендегилер болып табылады:

- 14 – 30 жасқа дейинги пухаралар;

- жаслардың жәмийетлик бирлеспелери;
- жаслар саясатын хәм программаларын қәлиплестириўи хәм турмысқа енгизиўи тийисли мәмлекетлик уйымлар хәм шөлкемлер;
- мәмлекетлик жаслар саясатын енгизиўге жәрдем беретугын басқа да шөлкемлер.

II-БАП

ЖАСЛАРДЫ ХҰҚЫҚЫЙ ХӘМ СОЦИАЛЛЫҚ ҚОРҒАҰ

5-статья. Жасларды хұқықый қорғаў хәм оны тәмийинлеў

Жасларды хұқықый қорғаў мәмлекетлик хәм жәмийетлик шөлкемлердин, кәрханалардың жаслар арасында юридикалық белгиленген миннетлерин, семьяда, мийнет хәм оқыў жәмәәтлеринде, мөкан жайларында хәм басқа да жәмийетлик орынларда адамның ар-намысын хәртәреплеме қорғаўды тәмийинлейди.

Жасларды хұқықый қорғаўды ўәкилликли, атқарыў, суд хәкимияты, сондай-ақ хұқық-заң уйымлары әмелдеги нызамлар менен белгиленген тәртипте әмелге асырады.

Қарақалпақстан Республикасының жас пухаралары Конституцияда хәм нызам актлеринде белгиленген социаллық-экономикалық, саясий, жеке хұқықлардың хәм миннетлердин бәрине толық ийе. Жасына қарай жаслардың хұқықлары менен еркинликлерин хәрқандай - тиккелей ямаса жанапай шеклеўлерге жол қойылмайды және усындай хәрекетлер әмелдеги нызамларға муўапық жуўапкершиликке алып келеди.

Жасы жетпегенлердин хұқық мәселеси, жас пухаралардың айырым категорияларының - майыплар, үй бийкелери балалар үйлериниң тәрбияланыўшылары хәм тағы сондайлар хұқықларын қорғаў мәселелери Өзбекстан Республикасының нызамлары менен бир тәртипке келтириледи.

Қарақалпақстан Республикасында жаслар арасында әдеп-иқрамлылыққа шек келтиретугын зорабанлықты, уятсызлықты хәм жаўызлықты тарататугын хәрқандай хәрекетлер қадаған етиледи.

6-статья. Хұқық тәртибин бузыўшы жасы жетпегенлерди қорғаў

18 ге шықпаған жаслар (жасы жетпегенлер) мәмлекеттиң айрықша қорғаўынан пайдаланады. Мәмлекет жасына бола жасы жетпегенлердин өз хәрекетлериниң ақыбетин толық түсине алмайтуғынына тийкарланып, олардың өз хәрекетлери менен хұқықларға ийе болыў, өзлери ушын миннетлерди белгилеў хәм юридикалық жуўапкерли болыў уқыпларын шеклейди, сондай-ақ олардың хұқықларын әмелге асырыўдың айрықша тәртибин белгилейди. Жас пухаралардың уқыбының толық емес көлеми, сондай-ақ олардың хұқықларын әмелге асырыўдың арнаўлы тәртиби тек Нызам менен ғана белгилениўи мүмкин.

Мәмлекетлик адамның хуқықларын сақлауда, қәдир-қымбатын хұрметлеуде, хуқық тәртибин бузыўшы жасы жетпегенлерди қамауда сақлаудың бирқанша адамгершиликли тәртибин тәмийинлеўге кепиллик береді, еркинен айырыў орынларында оларды сақлауды халық депутатларының Советлери хәм жәмийетшилик тәрәпинен қадағалауды әмелге асырыўға жағдайлар дүзеди. Хуқық тәртибин бузыўшы жасы жетпегенлер ушын еркинен айырыў орынларында исленген жынаятының аўыр-жеңилине хәм жасына қарай сақлаудың дифференциялы тәртиби нәзерде тутылады.

7-статья. Жаслардың билимлендириў саласындағы хуқықлары

Оқыў-тәрбия мәкемелериниң администрациясы менен өз-ара қатнасықларында оқыўшылардың хәм студентлердиң хуқықлары және миннетлери нызам актлери менен, сондай-ақ тийисли мәкемелердиң өзін-өзи басқарыў уйымларының шешимлери менен белгиленеди. Оқыўшылар, студентлер ямаса олардың нызамлы ўәкиллери тийисли режелерди, оқыў орынларының администрациясы менен шәртнамаларды (келисимлерди) ислеп шығыўға қатнасады.

Таңлаған кәсибине туўры келетуғын жағдайлардан басқа жағдайларда, сондай-ақ оқыў-өндириллик практикадан басқа жағдайларда ямаса оқыўдан бос ўақытта ықтыярлы ямаса өз ерки менен шыққан жағдайларда оқыў ўақтында оқыўшыларды хәм студентлерди жәмийетлик жумысқа тартыўға рухсат етилмейди. Усындай жумысқа тек нызамларға муўапық дүзилген тийисли шәртнама болғанда ғана рухсат етиледі.

8-статья. Қарақалпақстан Республикасында зейинли жасларды мәмлекетлик қоллап қуўатлаў

Мәмлекетлик зейинли жасларды айрықша қоллап-қуўатлайды. Мәмлекетлик хәм жәмийетлик шөлкемлер, лаўазымлы адамлар зейинли жасларды табыўға хәм олардың дәретиўшилик жақтан жетилисиўине жәрдемлесийи шәрт. Бул мақсетте Қарақалпақстан Республикасында илим, техника, экономика, басқарыў хәм искусство салаларында зейинли жасларды табыў, қорғаў хәм қоллап-қуўатлаў ушын материаллық-техникалық база менен тәмийинленген мәмлекетлик мәкемелер, жәмийетлик шөлкемлер, комиссиялар ислейди. Зейинли жасларды қоллап-қуўатлаў бойынша илажларды қаржы менен тәмийинлеў Республикалық хәм жергиликли бюджетлерден, жәмийетлик хәм басқа да дәреклерден болады.

Кәсиплик оқыў, маманлықты арттырыў, жас пухараларды стажировкаға жиберий, мектептен тыс ўақытта өспиримлер менен ислесиў ушын меншик формасына қарамастан кәрханалардың хәм шөлкемлердиң пайдадан жумсаған қаржысына мәмлекет тәрәпинен салық салынбайды.

9-статья. Жасларды социаллық жақтан қорғау.

Жасларды социаллық жақтан қорғау - бул жас пухараларға, олардың семьяларына берилетуғын, Қарақалпақстан халқының мәплеринде олардың физикалық, ақыл-ой, әдеп-икрамлылық, жақтан раўажланыўын, қәлиплесиўин тәмийинлейтуғын мәмлекетлик кепилликлер.

Қарақалпақстан Республикасында жаслар ушын социаллық тәмийинлеў минимумы белгиленеди, ол мәмлекетлик мүликшилик тараўында төмендегилерди гарантиялайды:

- медициналық тегин хызмет көрсетиў;
- тегин билимлендириў;
- спорт-саламатлық ҳәм мәдений-ағартыў мәкемелерине жеңилликли шәртлер тийкарында қатнаў;
- жай салыў, үйли-дәскели болыў ушын жеңилликли кредитлер алыў;
- жумыс пенен дәслепки тәмийинлеў ямаса әмелдеги нызамларға муўапық материаллық компенсация алыў ҳуқықы;
- социаллық инфраструктура объектлерин жойбарлағанда ҳәм қурғанда жаслардың талабын есапқа алыў;
- оқыўшылар, студент жаслар ҳәм жасы жетпеген пухаралар ушын транспорт жеңилликлери;
- жасы жетпеген пухараларға компенсациялық төлемлер.

Жасы жетпегенлерди, жас пухаралардың айырым категорияларын (инвалидлерди, үй бийкелерин, балалар үйлериниң тәрбияланыўшыларын, оқыўшыларды, студентлерди, демобилизацияланған әскерий хызметкерлерди, запастағы жаўынгерлерди ҳәм тағы басқа) социаллық қорғау бойынша арнаўлы илажлар, сондай-ақ олардың ҳуқықларын әмелге асырыў тәртиби нызамлар менен белгиленеди.

III-БАП

ҚАРАҚАЛПАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА МӘМЛЕКЕТЛИК ЖАСЛАР СИЯСАТЫН ӘМЕЛГЕ АСЫРЫҰ

10-статья. Мәмлекетлик жаслар сиясатын шөлкемлестириў жағынан тәмийинлеў

Мәмлекетлик жаслар сиясатын Қарақалпақстан Республикасының Жоқарғы Совети ислепп шығады.

Мәмлекетлик жаслар сиясатын жүргизиў жаслар ислери бойынша республикалық советке, орынларда жаслар ислери бойынша районлық ҳәм қалалық советлерге жүкленеди. Жаслар ислери бойынша Республикалық, районлық, қалалық советлердиң аппаратларын олардың баслықларының биринши орынбасарлары басқарады.

Қарақалпақстан Республикасы Министрлер Советі Баслығының мәдениет бойынша орынбасары жаслар ислери бойынша Республикалық Советтің баслығы, болып табылады, ал қалаларда хәм районларда хәкимнің орынбасары жаслар ислери бойынша қалалық хәм районлық советтің баслығы болып табылады.

Министрликлердің хәм ведомстволардың жумысы анаў яки мынаў дәрежеде жаслар сиясатына байланыслы болған басшылары Жаслар ислери бойынша республикалық советтің құрамына киреди. Қалалық хәм районлық советлердің құрамына қала хәм районлардың тийисли шөлкемлеринің басшылары киреди.

11-статья. Жаслар сиясатын жүргизиў бойынша мәмлекетлик программа

Жаслар сиясаты мәмлекетлик программа тийкарында әмелге асырылады, ол Қарақалпақстан Республикасының жаслар ислери бойынша республикалық совети тәрәпинен ислеп шығылады хәм Қарақалпақстан Республикасының Жоқарғы Совети тәрәпинен тастыйықланады.

Жаслар социаллық қоллап-қуўатлаўды, адамның қәдир-қымбатын, жас адамлардың өзгеше экономикалық, сиясий, социаллық мәдений мәплерин қорғаўды тәмийинлейтуғын жағдайлар дүзиў, халық хожалығында ықтыярлылық хәм таңлаў мүмкиншилиги принципери тийкарында жасларды жумыс пенен тәмийинлеўге жәрдемлесийў программа ислеп шығыў хәм әмелге асырыўдың тийкаргы мақсети болып табылады.

Мәмлекетлик программаны әмелге асырыўға меншик түрине қарамастан кәрханалар, жәмийетлик хәм басқа да шөлкемлер қатнасады.

Мәмлекетлик программа мәмлекетлик уйымлар тәрәпинен материаллық, мийнет хәм финанс ресурслары менен тәмийинленеди.

Жергиликли хәкимият уйымлары программаларды қосымша программалар түринде де, өз алдына айырым хұжжетлер түринде де ислеп шығады. Программаларды әмелге асырыў жергиликли бюджеттің хәм басқа да финанс дәреклеринің қаржылары менен тәмийинленеди.

12-статья. Жаслардың социаллық хызмети.

Жасларды, жас семьяларды, социаллық жақтан қорғаў, жәмийетлик жаслар бирлеспелерин хәм олардың кәрханаларын қоллап-қуўатлаў, пухаралық өз бетиншеликтің әмелге асыўына жәрдемлесийў мақсетинде Қарақалпақстан Республикасында мәмлекетлик-жәмийетлик жаслар хызмет иси жумыс жүргизип атыр.

Жаслардың социаллық хызмети жумысының бағдарлары төмендегилерден ибарат:

Жасы жетпеген хәм басқа да жас пухараларға психологиялық, педагогикалық, медициналық-биологиялық, юридикалық жәрдем көрсетиў, мәсләхәт бериў;

- физикалық кемшиликлерине бола жүдә қолайсыз жағдайларда қалған жас пухараларға социаллық жәрдем көрсетиў;

- жас семьяларға социаллық жәрдем;

- мийнет хәм оқыў жәмәәтлеринде жасларды ҳуқықый қорғаў;

- ҳуқық тәртибин бузыўшы жасы жетпегенлер ушын арнаўлы тәрбия мәкемелеринде социаллық жәрдем;

- еркинен айырыў хәм арнаўлы тәрбия мәкемелеринен қайтқан жас пухараларды социаллық жақтан қайта тиклеў;

- жаслардың коллективлик хәм жеке искерлик жумысын қуўатлаў хәм раўажландырыў;

- жумысқа орналастырыў, билимлендириў, кәсипке таярлаў, дем алыў, туризм хәм спорт салаларында жаслардың мәплерин гөзлеў мүмкиншиликлери ҳаққында оларға мәлимлеў, ҳуқықый пропагандалаў;

- жаслардың өзін-өзи басқарыў, мәкан жайларында жаслардың жақсы дем алыўын шөлкемлестириў хәм жасларға жәрдемлесиў бойынша басқа да ўазыйпаларды орынлаў формаларын раўажландырыўға жәрдемлесиў.

Жергиликли ҳәкимият хәм басқарыў уйымлары аймақлық өзгешеликлерди есапқа ала отырып, социаллық хызметтиң айқын моделин белгилейди.

13-статья. Жасларға социаллық жәрдем көрсетиўге мәмлекетлик емес шөлкемлерди хәм пухараларды тартыў

Жәмийетлик жаслар бирлеспелерин, басқа да мәмлекетлик емес шөлкемлерди тартыў хәм жасларға социаллық жәрдем көрсетиў бойынша олардың жумысы халық депутатларының жергиликли Советлери менен шәртнама тийкарында Қарақалпақстан Республикасының жаслар ислери бойынша республикалық совети хәм республиканың басқа да ведомстволары тәрәпинен әмелге асырылады. Шәртнамаларда жаслардың талапларын қанаатландырыўға бағдарланған жумыстың мазмуны, тәрәплердиң миннетлери бойынша финанс хәм материаллық жақтан қоллап-қуўатлаў шәртлери белгиленеди.

14-статья. Мәмлекетлик жаслар сиясатын экономикалық жақтан тәмийинлеў.

Мәмлекетлик жаслар сиясаты тараўында илажларды қаржы менен тәмийинлеў бюджетлердиң, жаслар фондларының хәм басқа да фондлардың есабынан болады.

Республикалық хәм жергиликли бюджетлердиң, сондай-ақ республикалық хәм басқа да фондлардың қаржылары есабынан төмендегилер тәмийинленеди:

- мамлекетлик жаслар саясаты бойынша республикалык комплексли хэм дийдили программалар;
- мамлекетлик жаслар саясаты тараўында қыстаўлы ўазыйпаларды тез шешиў ушын жумсалатуғын мақсетли расходлар;
- жәмийетлик жаслар бирлеспелериниң социаллық әҳмийетли программаларын қоллап-қуўатлаў бойынша расходлар;
- Қарақалпақстан Республикасының жаслар ислери бойынша республикалық совети хэм оған қараслы мәкемелерди сақлаў бойынша расходлар;
- Қарақалпақстан Республикасының дүзген шәртамаларына муўапық жаслардың регионаллық хэм халық аралық байланысларын қаржы менен тәмийинлеў ушын расходлар;
- жас пухараларды социаллық тәмийинлеў бойынша Қарақалпақстан Республикасы ҳүкимети белгилеген гарантиялы мамлекетлик минимумды тәмийинлеў бойынша расходлар;
- жасы жетпеген пухараларға компенциация төлемлерин төлеўге байланыслы расходлар.

15-статья. Жасларды социаллық жақтан аўажландырыўға жәрдем

Жас пухараларға хэм жас семьяларға жеңилликлер бериледи, соның ишинде меншик жай салыў ушын жер участкасы ажыратылады, жай хэм квартира сатып алыў ушын узақ мүддетли кредитлер бериледи, турақ-жай қурылыс кооперативлерине кириўпай взносларын төлеў, үйли-хожалықлы болыў (соның ишинде мал матып алыў); узақ пайдаланатуғын үй дәскелерин сатып алыў, коммерциялық тийкарда ислейтуғын оқыў орынларында оқығаны ушын ҳақы төлеў хэм басқа да мақсетлер ушын узақ мүддетли кредитлер бериў. Жасларға кредитлер банклер тәрөпинен төмен процент пенен бериледи хэм Өзбекстан Республикасының нызамлар менен белгиленген жеңилликли тәртипте өтиледи.

Өзбекстан Республикасының нызамларына муўапық жас пухаралардың айырым категорияларына темир жол, ҳаўа, суў, автомобиль хэм қалалық транспортта (таксиден тысқары) қатнаў ушын жеңилликлер белгиленеди.

Мамлекетлик жаслар саясаты тараўында комплексли хэм мақсетли программаларға өз пайдасының бир бөлигин ажыратқан кәрханалар, мәкемелер, шөлкемлер хэм жәмийетлик бирлеспелер ушын жеңилликли салық белгиленеди.

16-статья. Жаслар фондлары

Қарақалпақстан Республикасында республиканың жаслар машқалаларын шешиўге жәрдемлесетуғын илимий, техникалық, мәдений хэм басқа да дөретиўшилиқ жумысты раўажландырыў, жаслар инициативаларын қоллап-қуўатлаў, халық аралық бирге ислесиў мақсетинде мамлекетлик-жәмийетлик жаслар фондлары дүзиледи.

(ҚР ЖК 05.10.2007-ж. 165/III-санлы-санлы Қарарына тийкар екінші бөлім алып тасланған)

Мәмлекетлик-жәмийетлик фондларды дүзиў тәртиби, дәректери ҳәм жумыс тәртиби Қарақалпақстан Республикасының Министрлер Совети тәрәпинен белгиленеди.

17-статья. Жаслардың искерлигин мәмлекетлик қоллап қуўатлаў.

Мәмлекет жаслардың экономикалық бийғәрезлигин, халық өнерментшилигине ҳәм майда өнерментликке қатнасыўын, жаслар кәрханаларының жумысын қоллап-қуўатлайды ҳәм раўажландырады.

Ислеўшилердиң ең кеминде 75 процент 30 жасқа шекемги пухаралар қурайтуғын, сондай-ақ:

- мектеплердиң, орта арнаўлы оқыў орынларының оқытыўшылары;
- жоқары оқыў орынларының күндизги оқыў бөлиминиң студентлери;
- илим-изертлеў, инновациялық ҳәм ойлап табыўларды неке енгизиў жумысларын жүргизиў ушын жас илимпазлар;
- дизимин Қарақалпақстан Республикасының Министрлер Совети белгилеп берген жаслар ассортиментиндеги халық тутыныў товарларын жетистириў ҳәм сатыў бойынша жумысларды орынлаў, халыққа хызметлер көрсетиў ушын жаслар шөлкемлери;

Жаслар кәрханалары ушын Қарақалпақстан Республикасының нызамларына муўапық салық, кредит, инвестициялар бойынша, сондай-ақ өндирис қураллары, жер участкалары менен тәмийинлеў, коммерциялық ислерди қамсызландырыў бойынша жеңилликлер белгиленеди.

18-статья. Жас пухараларды жумыс пенен тәмийинлеў

Қарақалпақстан Республикасы жас пухаралардың мийнет етиў уқыпларына өзи бийлик етиў ҳуқықларын әмелге асырыў ушын зәрүрли жағдайлар дүзеди.

1. Улыўма билим беретуғын мектеплердиң, кәсип-техникалық училищелериниң, жоқары ҳәм орта арнаўлы оқыў орынларының питкериўшилери, запасқа шығарылған жас әскерий хызметкерлер жумыс орны менен биринши тәмийинлениў ҳуқықына ийе.

2. Оқыўшылар ҳәм студентлер әү-жасынан баслап оқыўдан бос ўақытта, ал айрым жағдайларда кәсиплик аўқамлар комитетлериниң келисими менен әә жастан баслап жумысқа орналасыў ҳуқықына ийе.

19-статья. Қарақалпақстан Республикасында жәмийетлик жаслар бирлеспелери

Пухаралардың белгиленген тәртипте дизимге алынған, республика жасларының пухаралық, сиясий, экономикалық, социаллық мәдений ҳуқықларын ҳәм еркинликлерин әмелге асырыўды, қорғаўды, сондай-ақ олардың активлигин,

искерлигин раўажландырыўды бас мақсетлериниң бири етип белгилеген ықтыярлы бирлеспеси Қарақалпақстан Республикасында жәмийетлик жаслар бирлеспеси деп танылады.

Жәмийетлик жаслар бирлеспесиниң уставында (режесинде, басқа да тийкарлы актинде) ең жоқары жас ретинде бирлеспе ағзалары ушын 30 жас нәзерде тутылыўы тийис. Жәмийетлик бирлеспениң 30 жастан асқан ағзаларының (қатнасыўшыларының) саны жәмийетлик жаслар бирлеспесиниң улыўма санының 10 процентинен аспаўы тийис.

Жәмийетлик жаслар бирлеспелери «Жәмийетлик бирлеспелер ҳаққында» Қарақалпақстан Республикасының Нызамына муўапық ислейди ҳәм өз жумысын өз қаржылары есабынан әмелге асырады.

IV-БАП

ЖУЎМАҚЛАЎШЫ РЕЖЕЛЕР

20-статья. Усы Нызамның орынланыўын бақлаў ҳәм қадағалаў

Мәмлекетлик ҳәм жәмийетлик уйымлардың, кәрханалардың мәкемелердиң ҳәм шөлкемлердиң, лаўазымлы адамлардың, сондай-ақ пухаралардың усы Нызамды дурыс ҳәм бир қыйлы орынлаўын бақлаў жоқары бас бақлаўшы Қарақалпақстан Республикасының Прокурорына жүкленеди.

Бул Нызамның орынланыўын қадағалаўды Қарақалпақстан Республикасының Жоқарғы Совети, халық депутатларының жергиликли Советлери ҳәм тийисли мәмлекетлик уйымлар әмелге асырады.

21-статья. Бул Нызамды бузғаны ушын жуўапкершилик.

Мәмлекетлик ҳәкимият ҳәм басқарыў уйымларының лаўазымлы адамлары усы Нызамның режелерин бузғаны ушын Өзбекстан Республикасының ҳәм Қарақалпақстан Республикасының нызамларында нәзерде тутылған тәртипте жуўапкерли болады.

Усы Нызамға қайшы келетуғын ҳәр қандай актлер қабыл етилген ўақтынан баслап толық ямаса тийисли бөлеги ҳақыйқый емес болып табылады.

Нызамсыз ҳәрекетлердиң нәтийжесинде мәмлекетлик жаслар сиясаты субъектлерине келтирилген зыян судтың шешими тийкарында толық өндирилиўи тийис.